

VU historique

De VU en de Zuidafrikaanse bijbelvertaling van 1933

De Kuyper-voordracht die de Zuidafrikaanse vice-president F.W. de Klerk op 15 november hield aan de Vrije Universiteit, herinnert aan de betekenis van de VU voor Zuid-Afrika, met name toen De Klerk zijn actuele politieke stellingname indirect verklaarde vanuit het gedachtengoed van Abraham Kuyper.

Kuypers naam geniet nu wereldwijd faam. Maar bij zijn leven achtte hij zich, gekwetst door kerkelijke en politieke achterstelling, geregeld een balling in eigen land. Omstreeks 1885 suggereerde hij zelfs zich met zijn calvinisten af te scheiden en in het vrije Transvaal een eigen leven op te bouwen. In een optimistischer stemming zag hij echter toekomst voor het calvinisme in Nederland. Aangevuurd door dit nationaal-gerichte ideaal, hebben de Nederlandse gereformeerden tussen 1880 en 1940 mede rondom de VU een cultuurkring gevormd, die wereldwijd bewonderd wordt en als standaard geldt, voor calvinisten in Hongarije, Duitsland, Frankrijk, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

Hoewel Kuypers pogingen Transvaalse studenten naar de VU te halen niet het door hem gewenste resultaat hadden, drong de invloed van de VU in Zuid-Afrika wel degelijk door. Zo werd omstreeks 1920 de Potchefstroomse Universiteit voor Christelijk Hoger Onderwijs - waarvan De Klerk kanselier is - opgezet naar het voorbeeld van de VU, en gaven Zuidafrikaanse alumni van Kuypers universiteit, eenmaal teruggekeerd in eigen kring, er wetenschappelijk en cultureel de toon aan.

Als Nederland ooit een gidsland is geweest, was ze dat destijds wereldwijd voor calvinisten, die voor hun hoger onderwijs koersten op het VU-kompas. Vóór 1940 betrof liefst een kwart van de ruim honderd promoties binnen de theologische faculteit buitenlanders. "Als jy wil weet wat gereformeerd is, gaan dan na Kuyper", gaf de vader van Zuid-Afrika's bekende dichter Totius (1877-1953) als afdoende antwoord op diens vragen. Dus trok hij voor zijn promotiestudie naar Amsterdam en het verging hem, na zijn in 1903 behaalde doctoraat, als menig buitenlands VU-promovendus: terug in zijn moederland plooidde hij zijn cultuurkring naar aan de VU gewonnen inzichten. Mede

dankzij Totius' inspanningen nam de jonge Zuidafrikaanse taal er de plaats van het Nederlands over. Een sleutelrol in dit proces vervulde de Zuidafrikaanse bijbelvertaling, waaraan de drie Hollandse kerken op initiatief van Totius gezamenlijk werkten. Omdat het doel niet primair een wetenschappelijke vertaling was, maar één voor het volk, diende zij nauw aan te sluiten bij de vertrouwde Nederlandse tekst van de Statenvertaling. Ondanks de weinige Zuidafrikaanse academici, waarop Totius voor het vertaalwerk kon steunen, slaagde hij er omstreeks 1926 in een versie te voltooien. In

de laatste fase van het project resteerden nog vele voor de Zuidafrikaners onoplosbare technische problemen, vooral inzake profetische en poëtische teksten in het Oude Testament. Als vanzelf gingen Totius' gedachten om hulp toen naar de VU, waar hij de bekwame semiticus prof.dr C. van Gelderen (1872-1945) kende (zie foto). "Ons meen ons werk is goed en op die hoogte van die tijd", schreef Totius hem op 20 maart 1926, "maar 'n geruststelling sal ons goed doen". De VU was bereid Van Gelderen tijdelijk af te staan en van maart tot oktober 1927 werkte Van Gelderen in Zuid-Afrika naast Totius als technisch adviseur aan de bijbelvertaling, die ten slotte in 1933 verscheen. Hoewel deze vertaling, gemeten naar de huidige stand van het Zuidafrikaans, te sterk door het Nederlands is gestempeld, heeft hij grote invloed gehad op de ontwikkeling van het jonge Zuidafrikaans. Met dit vertaalproject, dat dankzij kerkelijke en wetenschappelijke samenwerking slaagde, nam Zuid-Afrika een voorsprong van twee decennia op Nederland, dat in 1951 zijn nieuwe vertaling kreeg. Wie overweegt, dat Van Gelderen, Totius en ook andere vertalers van de VU afkomstig waren, kan iets opmerken van de grote internationale uitstraling van deze universiteit en van reeds lang bestaande vormen van internationale samenwerking, waaraan De Klerks bezoek nieuwe impulsen heeft gegeven.

Dr George Harinck

Informatie: Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands protestantisme (1800-heden), hoofdgebouw VU, kamer IB-40, tel. (020) 444 5270.

R

Colof
Revue
den v
Het b
van B
burea
schijn
versp
Vrije U

Redac
Wim H
Adrian
Joost

Colum

Redac
Vrije U
Dienst
Betrekt
Alumn
De Bo
1081
Telefo
Telefa
E-mail

Aan d
Klaas
Allard
Groen
Haan,
Dirk d
Kik, Te
Wim K
van M
Schoor
Slothe
Jeroen
Voorsl
Vries,

Vormg
Chris v
Henk C

Fotog
Peter V

Druk
Caspar

Oplag
17.500

© 199

ISSN: 1